

PATRIMONIUM 2006

REDACTIERAAD PATRIMONIUM

Prof. Dr. Walter Pintens (voorzitter redactieraad)

Prof. Dr. Johan Du Mongh (hoofdredacteur), Charlotte Declerck, Ann Maelfait
(redactiesecretaris), Dominique Pignolet (redactiesecretaris)

PATRIMONIUM 2006

Prof. Dr. WALTER PINTENS
Prof. Dr. JOHAN DU MONGH
Editors

Met bijdragen van

V. ALLAERTS – C. DECLERCK – G. DEKNUDT –
J. DU MONGH – A. MAELFAIT – S. MOSSELMANS –
D. PIGNOLET – W. PINTENS – F. VAN LIEMPT –
K. VANWINCKELEN – P. VERBANCK

 intersentia
Antwerpen – Oxford

Patrimonium 2006
Walter Pintens en Johan Du Mongh (eds.)

© 2006 Intersentia
Antwerpen – Oxford
<http://www.intersentia.be>

Afbeelding cover:
© Photo Scala, Florence, Andy Warhol, Sign of dollar (1982), The Andy Warhol
Foundation, New York – © SABAM Belgium 2006

ISBN-10: 90-5095-610-6
ISBN-13: 978-90-5095-610-9
D/2006/7849/69
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag
niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd
gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke
voorafgaande toestemming van de uitgevers.

VOORWOORD

Na jaren van relatieve rust is het familiaal vermogensrecht in volle beweging. De rechtspraak evolueert snel, daarin gesteund door een creatieve rechtsleer. Onder invloed van een gewijzigde maatschappelijke realiteit laat ook de wetgever zich niet onbetuigd. Deze vaststelling leidt meer dan ooit tot een confrontatie met de ontvullende woorden van rector Roger Dillemans tijdens de jaarlijkse plechtige promoties: “*U denkt uw leerproces beëindigd te hebben. Ik moet u ontgoochelen. Het begint maar pas.*”

Deze woorden van haar stichter indachtig wil het Instituut voor familiaal vermogensrecht van de KULeuven haar verantwoordelijkheid tot informatieverschaffing opnemen. Wij namen daarom de beslissing tot het opstellen en uitbrengen van een jaarlijkse stand van zaken van het huwelijksvermogensrecht, het samenwoningsrecht, het schenkingsrecht en het erfrecht, met aandacht voor de relevante fiscale bepalingen, onder de benaming ‘*Patrimonium*’.

Een eerste deel van *Patrimonium* bevat een kroniek van rechtspraak en rechtsleer. De eerste editie, *Patrimonium 2006*, beslaat uitzonderlijk de periode 1 januari 2005 tot 30 juni 2006 en brengt tevens de theoretische basisbeginselen in herinnering. In de volgende edities zal daarop worden voortgebouwd en zullen enkel de publicaties worden besproken, uitgebracht in de periode van 1 juli tot 30 juni daaropvolgende. Het is daarbij niet enkel onze ambitie om een wetenschappelijk hoogstaand werk te leveren. Wij willen de rechtsbeoefenaar ook een handig en exhaustief werkinstrument aanbieden.

Een tweede deel van *Patrimonium* bevat een overzicht van nieuwe wetgeving en hangende wetsvoorstellen.

Bovendien reiken wij de praktijk uitdrukkelijk de hand en engageren wij ons ertoe om in een derde deel van *Patrimonium* elk jaar tien vragen te beantwoorden. Voor *Patrimonium 2006* werd geput uit vragen waarmee de leden van het Instituut in de praktijk werden geconfronteerd. Voor de volgende edities rekenen wij op u.

Patrimonium wordt, ten slotte, bij wijze van epiloog in een vierde deel afgesloten door mijn leermeester, Professor Walter Pintens, de stuwende kracht achter het project.

Ik hoop dat u de inspanningen van de leden van het Instituut voor familiaal vermogensrecht zal op prijs stellen.

Ik wens u veel leesplezier en dank u bij voorbaat voor uw vragen en suggesties.

Johan Du Mongh

INHOUD

VOORWOORD	v
-----------------	---

DEEL I. KRONIEK FAMILIAAL VERMOGENSRECHT	
Coördinatie Prof. Dr. JOHAN DU MONGH	1

Hfdst. I. Primair huwelijksvermogensstelsel	
VEERLE ALLAERTS	3
I. Algemeen	3
II. Verplichting tot hulp en bijdrage in de lasten van het huwelijk	3
III. Bescherming van de gezinswoning	5
IV. Hoofdelijkheid inzake schulden voor de huishouding ...	6
V. Dringende voorlopige maatregelen	8
VI. Nietigverklaring van rechtshandelingen	24

Hfdst. II. Secundair huwelijksvermogensstelsel	
CHARLOTTE DECLERCK	27
I. Wettelijk stelsel	27
II. Conventionele stelsels	99
III. Huwelijkscontract	129
IV. Wijziging van het huwelijksvermogensstelsel	131
V. Overgangsrecht	136
VI. Huwelijksvermogensrecht en IPR	139

Hfdst. III. Samenwoningsrecht	
VEERLE ALLAERTS	141
I. Algemeen	141
II. Wettelijke samenwoning	145
III. Feitelijke samenwoning	149
IV. Familiaalvermogensrechtelijke overeenkomsten	159

Hfdst. IV. Schenkingen

GUILLAUME DEKNUDT	173
I. Constitutieve bestanddelen	173
II. Grondvereisten	177
III. Vormvereisten	200
IV. Handgift	204
V. Vermomde schenking	213
VI. Onrechtstreekse schenking	214
VII. Schenkingen tussen echtgenoten: herroepelijkheid <i>ad nutum</i>	216
VIII. Schenking aan rechtspersonen	218
IX. Ontbinding van de schenking wegens ondankbaar- heid	219

Hfdst. V. Erfrecht

Prof. Dr. JOHAN DU MONGH en GUILLAUME DEKNUDT	227
I. Algemene situering	227
II. Voorwaarden vereist om te erven	232
III. Wettelijke devolutie	233
IV. Testamentaire devolutie	238
V. Erfovereenkomsten	266
VI. Reserve	269
VII. Optierecht	275
VIII. Heling	282
IX. Vereffening-verdeling	287
X. Enkele familiaalvermogensrechtelijke technieken	292
XI. Erfrecht en IPR	298

DEEL II. NIEUWE WETGEVING EN WETSVOORSTELLEN

VEERLE ALLAERTS	299
-----------------------	-----

Hfdst. I. Nieuwe wetgeving .....

I. Wijzigingen aan het Wetboek der Registratierechten en het Wetboek der Successierechten: Ordonnantie van 24 februari 2005, Decreet van 15 december 2005 en Decreet van 23 december 2005	301
II. Wet van 15 juni 2005 tot wijziging van artikel 488 <i>bis</i> B.W. en artikel 1727 Ger.W.	321

III.	Wet van 3 december 2005 tot wijziging van de artikelen 64 en 1476 B.W. en artikel 59/1 van het Wetboek voor Zegelrechten met het oog op de vereenvoudiging van de formaliteiten voor het huwelijk en de wettelijke samenwoning	322
IV.	Decreet van 7 juli 2006 houdende vrijstelling van successierechten ten voordele van de langstlevende partner voor de nettowaarde van de gezinswoning	324
V.	Wet tot wijziging van de bepalingen van het B.W. met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan	325
VI.	Franse Wet van 23 juni 2006 betreffende de hervorming van het erfrecht en het schenkingsrecht	326
Hfdst. II.	Wetsvoorstellen	327
I.	Wetsvoorstellen aangaande het Burgerlijk Wetboek . . .	327
II.	Wetsvoorstellen aangaande het Wetboek der Registratie- en het Wetboek der Successierechten	335
DEEL III.	VRAAGPUNTEN UIT DE PRAKTIJK	337
Hfdst. I.	Inbreng van bouwgrond en het recht van terugname in de zin van artikel 1455 B.W.	
	SVEN MOSSELMANS	339
I.	Probleemstelling	339
II.	Standpunten in rechtspraak en rechtsleer	341
III.	Voorwaarde van <i>in natura</i> aanwezigheid	342
IV.	Zakenrechtelijke natrekking	342
V.	Uitwerking van andere zienswijze	344
VI.	Onderscheiden gevallen	347
Hfdst. II.	De rechten van schuldeisers meer dan één jaar na de bekendmaking in het <i>Belgisch Staatsblad</i> van de homologatiebeslissing inzake de wijziging van het huwelijksvermogensstelsel	
	ANN MAELFAIT	349
I.	Inleiding	349
II.	Het arrest van het Hof van Beroep te Gent van 28 oktober 2004 als uitgangspunt	350

III.	Bescherming van de rechten van derden	352
IV.	Besluit	366
Hfdst. III.	Hoever reikt het mandaat <i>ad litem</i> van een advocaat in het kader van een gerechtelijke vereffening-verdeling?	
	FILIP VAN LIEMPT	367
I.	Inleiding	367
II.	Gemeen recht	367
III.	Het mandaat <i>ad litem</i> – artikel 440, tweede lid Ger.W.	371
IV.	Het mandaat <i>ad litem</i> van een advocaat in het kader van een gerechtelijke vereffening-verdeling	376
V.	Besluit	380
Hfdst. IV.	Schuldvorderingen in scheidingsstelsels	
	DOMINIQUE PIGNOLET	383
I.	Situering	383
II.	Beginselen van scheidingsstelsels	384
III.	Onveranderlijkheid van de eigendom en schuldvorderingen van de echtgenoot <i>solvens</i>	386
IV.	Verweer tegen de aanspraken van de echtgenoot <i>solvens</i>	391
V.	Besluit	403
Hfdst. V.	Het lot van tegenbrieven bij echtscheiding door onderlinge toestemming	
	SVEN MOSSELMANS	405
I.	Bestendigheid van de huwelijksvoorwaarden	405
II.	Wijziging van de overeenkomsten tijdens de procedure tot echtscheiding door onderlinge toestemming	407
III.	Tegenbrieven	410
IV.	Het lot van tegenbrieven tijdens de procedure tot echtscheiding	411
V.	Het lot van tegenbrieven na de echtscheiding	412
VI.	Cassatiearrest van 15 mei 2006	415
VII.	Besluit	417

Hfdst. VI. De instemmingsvereiste van artikel 918 B.W.: <i>quid, quando, quis?</i>	
KOEN VANWINCKELEN	421
I. Tweeledig doel	421
II. Toepassingsgebied	423
III. Vermoeden van vermomde schenking	424
IV. Vermoeden van schenking buiten erfdeel	425
V. Instemming van de niet-begunstigde reservataire erfgenamen	427
VI. Samengevat	433
Hfdst. VII. Kan een schenking buiten deel die werd gedaan om de reservataire rechten te fnuiken, enkel worden aange- vochten met een vordering tot inkorting?	
Prof. Dr. JOHAN DU MONGH	435
I. Algemeen	435
II. Bepaling van de reserve als <i>pars hereditatis</i>	435
III. Herstel van de nalatenschap ten opzichte van de reservataire – bescherming van de kwantitatieve reserve, in de regel middels de vordering tot inkorting van de gift	436
IV. Schending van de kwalitatieve reserve leidt tot nietigverklaring	444
V. Kritische slotbedenking <i>de lege ferenda</i>	447
Hfdst. VIII. Enkele bedenkingen inzake de toepassing van het Vlaamse 2 % schenkingsrecht op (oude) handgiften en buitenlandse notariële aktes en de (eventuele) burgerrechtelijke gevolgen	
PETER VERBANCK	449
I. Inleiding	449
II. Historische situering	450
III. Enkele basisprincipes van erfrecht. Recht <i>in natura</i> en fictieve massa	451
IV. Problemen bij planningen	452
V. Wetswijziging	455
VI. Consequenties	456
VII. Schenkingsrecht van artikel 140 <i>bis</i> W.Reg. moet zijn toegepast	458

VIII. Toepassing van schenkingsrecht ook interessante fiscale gevolgen	458
IX. Kan een buitenlandse notariële akte ter registratie worden aangeboden?	459
X. Kan een handgift ter registratie worden aangeboden? ..	460
XI. Hoe worden de te betalen schenkingsrechten dan berekend?	462
XII. Kan een handgift (d.w.z. de stavingsdocumenten) ter registratie worden aangeboden met toepassing van het 2%-tarief?	465
XIII. Wat zijn dan de burgerrechtelijke gevolgen van dergelijke registratie?	466
XIV. Conclusie	468
 Hfdst. IX. Kan een maatschap de positie van de langstlevende echtgenoot versterken in het geval van stiefkinderen?	
ANN MAELFAIT	469
I. Inleiding	469
II. Oprichting van een maatschap	471
III. Ontbinding van een maatschap	479
IV. Besluit	480
 Hfdst. X. Van oud naar nieuw internationaal huwelijksgoederen- en erfrecht. Over gemeenschappelijke testamenten en kwalificaties	
Prof. Dr. WALTER PINTENS	483
I. Een praktijkgeval als uitgangspunt	483
II. De bevoegde rechter	484
III. Het toepasselijke recht	485
IV. De geldigheid van het gemeenschappelijk testament ...	486
V. Het erfrecht van de langstlevende echtgenoot	490
VI. De forfaitaire verhoging van het erfrecht van de langstlevende echtgenoot	492
 EPILOOG	495
 De vrijstelling van de successierechten op de gezinswoning	
Prof. Dr. WALTER PINTENS	497